

*До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ*

ВІДГУК

**офіційного опонента - доктора юридичних наук, професора, професора
кафедри правоохоронної діяльності навчально-наукового інституту № 5
Харківського національного університету внутрішніх справ**

БУГАЙЧУКА Костянтина Леонідовича

**на дисертаційне дослідження Чалика Вадима Романовича на тему
«Адміністративно-правове регулювання використання інформаційних
технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян», подане
на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Події останніх років продемонстрували важливість використання дистанційних форм комунікації із органами публічної влади, прискорення процесів електронного урядування та цифровізації робочих місць публічних службовців з метою забезпечення безпеки громадян під час пандемії та активних бойових дій. Водночас сучасні соціально-демографічні, суспільно-політичні та економічні процеси, що відбуваються як в Україні, так і у світі, спричиняють збільшення попиту на соціальні послуги, а також зумовлюють необхідність розробки нових, більш сучасних послуг у сфері реалізації соціальних прав громадян.

Необхідно наголосити, що традиційні підходи та форми надання соціальних послуг вже не відповідають сучасним викликам, оскільки наявні механізми організації роботи соціальних служб не в змозі задовольнити потреби населення в повному обсязі. Саме тому, на наш погляд, удосконалення вказаної діяльності значною мірою можливе завдяки впровадженню інноваційних технологій.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій змінює підходи до надання соціальних послуг: з'являються нові форми та види послуг, удосконалюються методи їх надання. Зміни, що відбуваються у досліджуваній

сфері суспільних відносин, сприяють модернізації інформаційних систем, які використовуються для реалізації та захисту соціальних прав громадян. Прикладом цього стало прийняття в Україні Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери та Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери.

Таким чином, надзвичайно актуальним стає питання адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації соціальних прав. Дане питання вимагає виваженого наукового підходу та обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України, яке регулює реалізацію та захист соціальних прав громадян в контексті інформаційного забезпечення такої діяльності.

Відтак оперативне та дистанційне надання адміністративних послуг у соціальній сфері в умовах дії спеціальних правових режимів та надзвичайних ситуацій за допомогою використання інформаційних технологій стає одним з актуальних завдань публічної влади в умовах війни, що пов'язано із створенням безпечних умов для життя громадян та підвищення ефективності електронного урядування.

Поряд із вищевикладеним наголосимо, що на даний час комплексного дослідження адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян у період дії правового режиму воєнного стану не проводилося. Вищезазначене обумовлює актуальність дисертації В.Р. Чалика, результати якої сприятимуть удосконаленню механізму використання інформаційних технологій при наданні соціальних послуг та адміністративних послуг у соціальній сфері.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Дисертант здійснив теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, що полягає у розкритті сутності, змісту, особливостей та перспектив розвитку адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян, на основі

аналізу наукових концепцій, норм національного та міжнародного права, а також практики його застосування.

Структура рукопису, запропонована дисертантом є цілком обґрунтованою і відповідає класичному науковому підходу. Вдало сформульовано мету дослідження як розкриття змісту адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій при реалізації та захисті соціальних прав громадян, а також формування пропозиції щодо удосконалення вітчизняних нормативно-правових актів у цій сфері. Сформульовані об'єкт дослідження, як суспільні правовідносини при використанні інформаційних технологій у соціальній сфері, та предмет дослідження, що визначений як адміністративно-правове регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян. Обраний спосіб структуризації дисертаційної роботи дозволяє змістовно й послідовно розглянути проблемні та дискусійні питання і завдання, визначені автором.

Робота В.Р. Чалика відповідає вимогам, що ставляться до підготовки дисертацій, складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Висновки, що містяться у роботі, є достатньо оригінальними, не повторюють вже відомих наукових положень та достатнім чином обґрунтовані й достовірні. Автору вдалося досягти цього за допомогою як вдало обраної методології дослідження, так і повного, всебічного використання емпіричного матеріалу. Дисертантом опрацьовано наукові роботи українських та зарубіжних вчених, фахівців із загальної теорії держави та права, конституційного, адміністративного, фінансового та інформаційного права. Наведене свідчить про репрезентативність використаної джерельної бази. Тему дисертації виходячи із сучасного рівня розвитку наукової доктрини адміністративного права, інформаційного права, публічних послуг та інформаційних технологій розкрито достатньо повно.

Аналіз дисертаційного дослідження та наукових публікацій В.Р. Чалика підтверджує, що він продемонстрував достатньо глибокі знання у галузі адміністративного, інформаційного права, що підкреслює теоретичну та

практичну значущість його дослідження, свідчить про високий науковий рівень аналізованої роботи.

Також важливо відзначити, що основні положення роботи здобувача були опубліковані у п'яти статтях, розміщених у вітчизняних виданнях, визначених МОН України в якості фахових за юридичними спеціальностями, одній статті у зарубіжному науковому виданні. Особливу увагу привертає реалізація прикладного значення отриманих результатів дослідження, оскільки воно може бути використане з метою покращення ефективності практичної діяльності органів публічної влади у сфері соціального захисту населення під час використання інформаційних технологій при наданні соціальних послуг, громадських організацій та інших інститутів громадянського суспільства з метою попередження та протидії порушенням соціальних прав громадян. Крім того, тринадцять тез доповідей автора, виданих за результатами проведення наукових заходів, також свідчать про практичну орієнтацію роботи та активну участь автора у науковому діалозі та розповсюдження його наукових розробок серед колег.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Новизна дослідження конкретизується в найважливіших положеннях, висновках і пропозиціях. Серед них, можна виділити наступні.

У підрозділі 1.1 «Інформаційні правовідносини у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян» автор досліджує зміст та елементи інформаційних правовідносини у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян на підставі дослідження змісту нормативно-правових актів та наукових концепцій. У підрозділі виокремлюються дві основні групи суб'єктів досліджуваних правовідносин: 1) органи публічної влади, що забезпечують реалізацію та захист соціальних прав громадян, серед яких виділено Пенсійний фонд України, Державний центр зайнятості, органи судової влади, банки та організації, що здійснюють виплату і доставку соціальних виплат за місцем фактичного проживання одержувачів; державне підприємство «Інформаційно-

обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України» та ін.; 2) фізичні особи, реалізація та захист соціальних прав яких здійснюється: пенсіонери, особи з інвалідністю, ветерани війни, багатодітні та малозабезпечені сім'ї, діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, тимчасово переміщені особи та інші категорії осіб, які мають право на державну допомогу та пільги відповідно до законів. Об'єктом інформаційних відносин у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян, на думку автора, є відомості, необхідні для призначення, нарахування, корегування будь-яких соціальних виплат, надання соціальних пільг, послуг, здійснення заходів, що передбачені для громадян законодавством і забезпечуються інституціями соціального захисту за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

З урахуванням виокремлених особливостей відповідних правовідносин у межах цього підрозділу Чаликом В.Р. було запропоновано визначення поняття інформаційні правовідносини у сфері реалізації та захисту прав людей (с. 42-44).

Слід відмітити складність дослідження питання наукової розробленості використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян, яке автор намагався розкрити у підрозділі 1.2. дисертації. У результаті проведеної роботи у цьому підрозділі дисертантом виокремлено три групи наукових досліджень: 1) наукові роботи, що висвітлюють питання, пов'язані з проблемами реалізації соціальних прав, управління процесом забезпечення реалізації соціальних прав, надання соціальних послуг; 2) наукові дослідження питань інформаційного забезпечення прав громадян, інформаційного забезпечення публічного управління у цій сфері, правове регулювання функціонування інформаційних ресурсів, змісту інформаційних відносин, інформаційного забезпечення та його механізму, у тому числі суб'єктів, діяльність яких пов'язана із забезпеченням та захистом соціальних прав громадян; дослідження інформаційних технологій при реалізації та захисті

прав людини, у тому числі у соціальній сфері; 3) дослідження, що безпосередньо вплинули на формування авторської концепції адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав, а саме дослідження питань інформаційно-аналітичного забезпечення органів, що реалізують державну політику у соціальній сфері, інформаційну складову в механізмі державного управління у сфері надання соціальних послуг різним категоріям громадян, що потребують допомоги, напрямів удосконалення механізму інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління та інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації в соціальній сфері (с. 74-75). Автор прийшов до висновку, що, сьогодні в теоретичній та практичній площині існують нечіткість і неузгодженість у термінології та понятійно-категоріальному забезпеченні такої діяльності, наявні теоретико-методологічні прогалини, відсутні наукові доробки з питань визначення особливостей механізму правового регулювання використання інформаційних технологій у соціальній сфері.

У підрозділі 1.3 автор пропонує власний погляд на систематизацію нормативно-правових актів, що регулюють особливості використання інформаційних технологій у соціальній сфері та конкретизує їх. Зокрема, він приходить до висновку, що чинні нормативно-правові акти свідчать про відсутність системного підходу до правового регулювання функціонування інформаційних ресурсів у соціальній сфері; відображають не урегульованість використання інституціями соціального захисту таких ресурсів як електронний кабінет, веб-портал, веб-сайт, портал електронних послуг; не містять чітко окреслених механізмів зворотного зв'язку із громадянами щодо якості таких ресурсів та їх інформаційного наповнення; недостатній рівень інформаційної взаємодії органів публічної влади у соціальній сфері; невідповідність міжнародним стандартам захисту персональних даних та прозорості органів публічної влади у сфері захисту соціальних прав громадян (с. 88-91).

У підрозділі 2.1 «Зміст та елементи механізму адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій при реалізації соціальних

прав громадян» автор аналізує зміст (99-102), структуру (с. 103, 106-108) відповідного механізму. Слід відзначити слушність висновків здобувача, що визначають ознаки інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян як основного елементу механізму адміністративно-правового регулювання їх використання при реалізації соціальних прав громадян. До таких він відносить: 1) за змістом це сукупність інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і засобів їх забезпечення, а також процес використання сукупності технічних пристроїв, комп'ютерних програм, програмно-технічних засобів, ресурсів, баз даних, реєстрів, електронних мереж; 2) ці засоби використовуються для здійснення всіх видів інформаційної діяльності та маніпуляцій із соціальною інформацією, а саме: одержання, обробки, аналізу, збереження, використання, передання, аналізу, моніторингу соціальної інформації тощо; 3) процес використання зазначених засобів, пристроїв та програмного забезпечення регулюється нормами права та здійснюється за алгоритмами, визначеними органами публічної влади; 4) використання цих елементів здійснюють органи публічної влади, що реалізують державну соціальну політику, надавачі та отримувачі соціальних послуг; 5) сукупність зазначених пристроїв, приладів, систем, баз даних та мереж використовується для реалізації всіх видів інформаційної діяльності щодо соціальної інформації, тобто відомостей, перелік яких визначений нормативно-правовими актами та необхідних для реалізації та захисту соціальних прав громадян (с. 116).

У підрозділах 2.2 та 2.3 автор деталізує положення щодо правового регулювання та організаційного забезпечення використання інформаційних технологій органів соціального захисту населення та інформаційних технологій при наданні соціальних послуг в Україні.

У підрозділі 3.1 «Іноземний досвід використання інформаційних технологій у сфері соціального забезпечення населення» автор приділяє увагу дослідженню інструментів інформаційного забезпечення органів, що забезпечують державну соціальну політику в інших країнах. На удосконалення вітчизняної практики

надання соціальних послуг, зокрема і здійснення соціального супроводу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, важливу роль, на думку В.Р. Чалика, впливатиме перейняття позитивного досвіду Франції, Німеччини, Великобританії, Італії, США, оскільки ці країни входять до тридцяти країн із найвищим рівнем соціального розвитку. Автор приходиться до висновку, що найбільшого успіху у питанні розвитку системи реєстрів досягли північноєвропейські країни: Норвегія, Данія, Швеція, Фінляндія, Нідерланди, Ісландія, а також Естонія, Австрія та Словенія (с. 177, 201-203).

У підрозділі 3.2 автор пропонує власну класифікацію інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян, узагальнює недоліки правового регулювання їх використання, а також пропонує внести зміни до Законів України «Про публічні електронні реєстри», «Про соціальні послуги», «Про соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», до Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери шляхом закріплення поняття інформаційних технологій, їх видів, принципів використання, правил їх взаємодії, гарантій інформаційної безпеки та відповідальності за їх порушення (с. 197-201).

Обрана структура дисертаційного дослідження чітко визначила пріоритетні напрями дослідження та дозволила автору всебічно та концентровано дослідити предмет роботи, а представникам наукових кіл – з'ясувати авторську концепцію адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян. Винесені на захист положення характеризують роботу як самостійне глибоке комплексне дисертаційне дослідження, присвячене вивченню змісту та особливостей правового регулювання відносин, пов'язаних із використанням інформаційних технологій у соціальній сфері органами публічної влади, громадськими організаціями, громадянами, надавачами та отримувачами соціальних послуг.

Оцінюючи новизну одержаних результатів, слід зазначити, що вона визначається насамперед тим, що в межах єдиного комплексного дослідження вперше у вітчизняній адміністративно-правовій науці проведений системний

науковий аналіз адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян в умовах воєнного стану. Наукова новизна одержаних автором результатів дослідження оформлена відповідно до вимог МОН України та відповідає дійсності. Наукова новизна результатів дисертації, пропозицій і рекомендацій, теоретичних узагальнень та висновків, які складають основний зміст цього дослідження, зумовлюється його актуальністю та обраним напрямом наукового пошуку.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертант вірно та ґрунтовно визначив і вирішив завдання дослідження відповідно до поставленої мети, серед яких: з'ясував особливості інформаційних правовідносин у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян; проаналізував стан наукової розробленості питання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту прав громадян; визначив правові підстави регулювання використання інформаційних технологій у соціальній сфері; визначив зміст та елементи механізму адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій при реалізації соціальних прав громадян; конкретизував інформаційні технології забезпечення діяльності органів соціального захисту населення та проаналізував правові підстави їх використання; з'ясував зміст та особливості використання інформаційних технологій при наданні соціальних послуг в Україні; дослідив іноземний досвід використання інформаційних технологій у сфері соціального забезпечення населення; запропонував напрями удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері соціального захисту населення в Україні (с. 20).

Про обґрунтованість роботи свідчать також наукові положення, рекомендації та висновки дослідження, оскільки вони обумовлені аналізом значної кількості нормативно-правових актів міжнародного, загальнодержавного, місцевого рівнів, інших країн та наукової літератури.

Проведена В.Р. Чаликом робота має вагомі теоретичні та практичні результати.

Рівень виконання поставленого наукового завдання. У дисертації викладено наукові положення, висновки і рекомендації, які є науково обґрунтованими та логічно послідовними. Для їх формулювання автор доклав належні зусилля, включаючи аналіз результатів узагальнення практичної діяльності органів публічного управління в сфері соціального захисту населення, дослідження статистичних даних, використання довідкових видань, матеріалів судової практики та відкритої інформації з державних реєстрів. Достовірність та отриманих результатів також забезпечена використанням значного обсягу літературних джерел в т.ч. іноземною мовою.

Автор виявляє достатнє розуміння діалектичного, порівняльно-правового, системно-структурного, логіко-семантичного методів, а також володіє прийомами логічного аналізу і синтезу. Структура дисертації вдало відображає послідовність викладу матеріалу, що сприяє формулюванню важливих наукових положень, пропозицій та рекомендацій. Загалом, робота відзначається високим методологічним рівнем, що свідчить про впевнене володіння автором методологією наукової діяльності (с. 21-22).

Методологія дослідження відповідає галузі виконаної роботи, поставленій меті та завданням дисертації, свідчить про наявність належного теоретичного рівня підготовки В.Р. Чалика, його обізнаність у проблемах адміністративного, та інформаційного права. Зважаючи на складність досліджуваного питання у роботі доречно застосовано комплекс релевантних наукових методів.

Значення одержаних результатів дослідження на теоретичному та практичному рівнях. Практичне значення одержаних автором результатів полягає, перш за все, у тому, що основні ідеї й висновки автора, викладені в дисертаційній роботі, розширюють наукові уявлення про поняття, зміст, засади механізму адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян. Сформульовані В.Р. Чаликом пропозиції створюють ґрунтовну теоретичну базу для подальшого вивчення адміністративно-правових та

організаційних аспектів використання інформаційних технологій у соціальній сфері. Запропоновані автором висновки й результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у правотворчому процесі при підготовці проектів законодавчих та підзаконних актів з питань регулювання застосування таких інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян як інформаційні, телекомунікаційні, інформаційно-телекомунікаційні системи, технічні пристрої, комп'ютерні програми, програмно-технічні засоби, цифрові ресурси, бази даних, реєстри, електронні мережі тощо. В освітній діяльності результати дослідження можуть бути використані для підготовки підручників, посібників, монографій, курсів лекцій, методичних рекомендацій під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Публічне адміністрування», «Адміністративна відповідальність». При проведенні подальшої науково-дослідної роботи з питань, що логічно витікають із проведеного дослідження, дисертація може стати підґрунтям для подальшої розробки теоретичних основ організації й правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація має традиційний зміст, який складається зі: вступу, трьох розділів, які поєднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загалом у дисертації послідовно розкриваються проблеми формування сучасної концепції адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян. З'ясовано, що для неї сьогодні характерні певні труднощі, які виникають у правовому тлумаченні понять «інформаційні технології», «інформаційні відносини у соціальній сфері», «механізм адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій», а також під час функціонування Єдиної інформаційної системи соціальної сфери. У зв'язку з цим автор запропонував внести зміни до Закону України «Про соціальні послуги» та Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери, з

метою чіткого визначення зазначених понять та удосконалення організаційно-правових засад використання інформаційних технологій у соціальній сфері.

У сукупності, представлена структура роботи дозволила всебічно охопити предмет дослідження та прослідкувати авторський творчий задум, краще побачити послідовність та завершеність запропонованого підходу, зрозуміти логіку та обґрунтування щодо вдосконалення законодавства України в зазначеній сфері.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. Дисертація Чалика В.Р. як авторський науковий продукт наділений значною кількістю концептуальних та неповторних висновків, проте не позбавлений дискусійних положень. Автору варто звернути увагу на окремі положення дисертації, що мають дискусійний характер, потребують більш глибокого дослідження та обґрунтування.

1. При здійсненні в межах першого підрозділу дисертації теоретико-правової характеристики інформаційних правовідносин у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян В.Р. Чалик не приділив достатньо уваги змісту та видам соціальних прав громадян. Слід було навести різні наукові підходи та концепції, а також правові засади реалізації та захисту соціальних прав. Це, на нашу думку, дозволило б конкретизувати коло наукових пошуків та виявити недоліки правового регулювання інформаційного забезпечення реалізації та захисту відповідних прав.

2. Автор, аналізуючи у підрозділі 1.1 інформаційні відносини у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян не відокремлює такі поняття як «інформаційні відносини у соціальній сфері», «інформаційні відносини у сфері реалізації соціальних прав», «інформаційні відносини у сфері захисту соціальних прав», «інформаційні відносини у сфері надання соціальних послуг». Враховуючи зазначене, видається не чіткою позиція автора щодо розмежування зазначених термінів, внаслідок чого розмивається розуміння предмету дослідження. З урахуванням зазначеного бажано було б чіткіше представити власне бачення ознак цих понять та їх співвідношення.

3. У підрозділі 2.2 «Інформаційні технології органів соціального захисту населення та правове регулювання їх використання» на с. 120-123 дисертант наводить інформацію щодо запровадження Єдиної інформаційної системи соціальної сфери, а далі у розділі розкриває зміст її елементів, правове регулювання використання інформаційних технологій у соціальній сфері, що пов'язані із відповідною інформаційною системою. В той же час, він не аналізує підзаконні нормативно-правові акти, що регламентують діяльність суб'єктів здійснення соціального захисту та соціальної підтримки громадян в частині використання інших інформаційних технологій. Це викликає питання щодо глибини охоплення Єдиної інформаційної системи соціальної сфери кола інформаційних відносин, учасниками яких є суб'єкти, що реалізують державну соціальну політику. Бажано було б на захисті дисертації уточнити це положення.

4. Недостатньо обґрунтованим видається підхід автора при здійсненні класифікації інформаційних технологій у межах розділу 3.2 за такими групами: інформаційні системи, інформаційно-аналітичні системи, бази даних, банки даних, електронні кабінети, електронні персональні сторінки, реєстри, програмні комплекси, підсистеми, портали, веб-сайти, електронні справи. Оскільки, на наш погляд, деякі з цих груп можуть бути об'єднані в одну, наприклад, інформаційні системи та інформаційно-аналітичні системи, а також бази даних, банки даних та реєстри тощо. Автору необхідно було подати визначення цих видів інформаційних технологій щоб обґрунтувати їх відокремлення по відповідних групах. Також логічним було б розміщення цієї частини дослідження у другому розділі дисертації.

5. В деяких підрозділах дисертація перевантажена поглядами та думками інших дослідників, що здійснювали науковий пошук у відповідній сфері. Наприклад, у підрозділі 1.1 «Інформаційні правовідносини у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян» (с. 32-34), у підрозділі 1.2 «Стан наукової розробленості питання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян» (с. 48-51, 56-60, 64-69); у підрозділі 2.1 «Зміст та елементи механізму адміністративно-правового

регулювання використання інформаційних технологій при реалізації соціальних прав громадян» (с. 99-103, 107-110). Ця ситуація дещо знижує враження від цілісного сприйняття авторських здобутків дисертанта. Вважаємо, що йому слід було приділити більше уваги проведенню наукової полеміки із позиціями інших дослідників та ґрунтовніше підводити її підсумки.

При викладенні матеріалів дисертації також виявлено окремі стилістичні та граматичні помилки, невдалі фрази, які не мають принципового характеру, можуть бути легко усунуті та не впливають на її зміст, на новизну зроблених висновків та пропозицій з удосконалення вітчизняного законодавства в частині регулювання процесу використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян. Зазначені зауваження частково обумовлені нормативно обмеженим обсягом дисертації, не носять концептуальний характер, лише є орієнтирами для здобувача напрямів подальших наукових пошуків, не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та не знижують її достатній науковий рівень.

Вищенаведене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Чалика Вадима Романовича «Адміністративно-правове регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян» є завершеною науковою працею, результати якого мають обґрунтовану наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення.

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих автором дисертації, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Винесені на захист наукові положення та рекомендації в сукупності вирішують важливе науково-прикладне завдання – формулювання теоретичних положень, що визначають зміст адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері реалізації та захисту соціальних прав громадян, особливості інформаційних відносин у соціальній сфері, структуру відповідного механізму та перспективи удосконалення

адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій у соціальній сфері з урахуванням міжнародних стандартів.

За оформленням, обсягом, науковою новизною отриманих результатів та їх достовірністю дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – **Чалик Вадим Романович** – на основі публічного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

професор кафедри правоохоронної діяльності

навчально-наукового інституту № 5

Харківського національного університету

внутрішніх справ

доктор юридичних наук, професор

Костянтин БУГАЙЧУК